

6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. 23.12.2020. № 2736. URL: https://rada.info/upload/users_files/41868892/07679bad4b9af36be54148ac42826c1b.pdf.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-173-2-36>

ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ КОНТЕКСТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Яроменко В. І.

*методист НМЛ громадянської, історичної та мистецької освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна*

Світ XXI століття – це світ становлення глобальної господарської системи, світ, у якому знання й інтелект стають новою формою власності. Сучасні глобалізаційні процеси суттєво впливають і на зміну традиційної системи цінностей національної культури та моралі, і на духовний стан особистості, а саме на її духовні цінності та світоглядні орієнтири. Перевага матеріальних цінностей над духовними призводить до того, що духовна сутність людини витісняється прагматизмом та примітивним мисленням, духовно – культурний розвиток особистості порушується. Саме духовно-моральна деградація, як основна проблема, стала причиною теперішніх соціально-економічних, політичних, культурних потрясінь, в яких перебуває українське суспільство. Під впливом цих факторів в Україні «відбувається нова аксіологічна революція, пов'язана з переглядом основних цінностей життя, з формуванням нового розуміння світу, людини, місця людини у світі під впливом ряду глобальних факторів, які призводять до загострення соціальної конфронтації, нестримної господарсько– економічної гонки, яка не зважає на обмеженість ресурсів планети і можливостями для виживання» [3, с. 4].

Мета дослідження – висвітлити важливість застосування ціннісно-орієнтованого підходу в навчально-виховному процесі сучасної української школи.

У філософській, педагогічній та психологічній науках використовуються поняття «цінності», «ціннісні орієнтації». Аналіз сутності цих понять розкриті в працях філософів-класиків (Аристотель, Платон, І.Кант, Г. Гегель, Г. Лотце); психологів та педагогів (І. Бех, Л. Виготський, Д. Леонтьєв, М. Рокич); сучасних філософів, соціологів, культурологів (С. Анісімов, В. Барулін, М. Каган, Л. Мікешин, Б. Орлов).

Українські вчені І. Бех, А. Богуш, Г. Васянович, С. Гончаренко, О. Кононенко у своїх роботах звертають увагу на засвоєння людиною норм моралі як сукупності правил і перехід їх у площину вчинків.

Ціннісний контекст педагогічного процесу є явищем історичним і таким, що розвивається, відлунюючи дух епохи, який він відтворює. В освітній системі будь-якого народу поєднуються особливості історії і культури, традиції, звичаї. Разом з тим ця система являє собою певну цілісність, що базується на загальнолюдських цінностях.

Що стосується спектру основних цінностей сучасних систем освіти, то його складовими є «гуманістичний ідеал вільної, гармонійно розвиненої особистості, що поєднує цінності морального, розумового, громадянського, трудового та фізичного виховання; цінність знання як ключового ресурсу вдосконалення окремої особистості та прогресу людської цивілізації загалом; розуміння освіти як суспільно значущої цінності, розвиток якої сприяє формуванню громадянина» [1, с. 61].

Цінності сучасної освіти розглядає педагогічна аксіологія. В ній представлені система норм, канонів, знань та ідеалів, призначення яких – регулювання взаємозв'язків в освітній сфері та формування основних складових структури особистості. Відповідно, ціннісні орієнтації особистості є вибором певних моральних цінностей, які визначають спосіб її життя.

Аксіологічний компонент є основним у вихованні, а формування у старшокласників загальнолюдських ціннісних орієнтацій можна розглядати як конкретну мету виховання, в досягненні якої найважливіша роль належить освіті.

Без ціннісного наповнення змісту освіти неможливо здійснювати навчання, ефективно формувати систему ціннісних орієнтацій.

Сьогодні потребує пошуку нових підходів в організації освітнього процесу, впровадження освітніх, зокрема й виховних, технологій, що сприятимуть моральній активності особистості, для якої поняття справедливості, милосердя, доброзичливості, толерантності, совісті, миролюбності, готовності допомогти іншим, ввічливості, делікатності, тактовності мають стати ціннісними орієнтирами. Сучасному педагогу необхідно вміти привернути до себе вихованців ширістю, альтруїзмом, любов'ю до людей. На жаль, традиційна теорія і методика виховання з

їх принципами й засобами не відповідають теперішнім виховним цілям. Усі особистісно-перетворювальні інструменти переглядаються, а інноваційні – апробуються.

За визначенням академіка І. Беха, «ми переживаємо справжній ренесанс у педагогіці: вона сповна одухотворюється. Це стало можливим завдяки її глибинному психологічному супроводу... Йдеться про нову виховну парадигму, зокрема вводяться нові наукові категорії: вчинкове життя, вищі смисли, духовність як вираження духу, смислоцінна сфера, духовна особистість, духовна самосвідомість тощо» [2, с. 6]

Сучасна освіта орієнтована на особистість, внаслідок чого метою освітнього процесу є розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування її особистісної культури. Чинником у характеристиці культури особистості є її взаємодія із соціумом, опанування моральних цінностей і почуттів. Для особистісного зростання потрібні відповідні соціальні умови й цілеспрямоване виховання.

Висновок. Виховання на основі цінностей – основний напрямок формування особистості XXI століття, її духовного світу. Саме тому важливо усвідомити необхідність розвитку у підростаючого покоління навичок взаємодії з іншими людьми, собою, навколишнім світом на основі моральних цінностей і гармонії; побудови стосунків з оточуючими на засадах демократизму й гуманізму; створення умов для особистісного розвитку, самопізнання, самореалізації зростаючої особистості.

Література:

1. Андрущенко В.П., Андрущенко Т.В., Савельєв В.Л. Конституціоналізація освітнього простору Європи: аксіологічний вимір. К.: «МП Леся», 2017. 464 с.
2. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці: Букрек, 2018. 320 с.
3. Підлісний М.М. Проблеми аксіології та шляхи їх вирішення : монографія. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. 164 с.